

Przyroda

„O, cóż jest piękniejszego niż przyroda!
Piękna zielen i niebieska woda.
Kwitnące drzewa i zielone gaje.
To wszystko czasem bajką się zdaje.
Złociste góry i morza głębokie,
Piękne jeziora i rzeki szerokie,
Lasy, pola i błękitna woda!
O, cóż jest piękniejszego niż przyroda!”
Wojciech Kopiec

Temat: Poznajemy otaczającą nas przyrodę

Cele:

- poznanie walorów przyrodniczych Wigierskiego Parku Narodowego oraz zrozumienie potrzeby jej ochrony,
- poznanie niektórych gatunków roślin i zwierząt oraz miejsc ich występowania.

Etap edukacyjny: nauczanie zintegrowane – klasy I-III szkoły podstawowej.

Metody: wykład, ćwiczenia grupowe, zabawy dydaktyczne.

Miejsce i czas realizacji zajęć: trasa ścieżki *Las* – fragment z kładką, trasa ścieżki *Suchary* oraz ścieżka *Las* – pozostała część.

Dłuższe przystanki: *Stanowisko archeologiczne z epoki kamienia, Suchar II, Poznajemy drzewa i krzewy, Jezioro Czarne* – plaża, miejsce przy wystawie etnograficznej, około 4 godzin.

Środki dydaktyczne: patyki, liście, kamienie i inne elementy naturalne, szalki szklane, lupy, 8-10 przedmiotów, np. kubek, latarka, garnek.

Przebieg zajęć:

1. Omówienie miejsca, w którym się znajdujemy, wprowadzenie pojęć: park narodowy, ścieżka edukacyjna, ochrona przyrody, suchary (przy wejściu na ścieżkę przyrodniczo-archeologiczną *Las*).
2. Obserwacje, jak największej liczby różnych gatunków roślin rosnących w lesie, ćwiczenie umiejętności dostrzegania szczegółów związanych z wyglądem poszczególnych gatunków oraz środowisk, w których one występują (podczas całej trasy).
3. Słuchanie głosów ptaków – próby odgadnięcia, który głos do jakiego należy ptaka (podczas całej trasy).
4. Omówienie historii związanej z łowcami reniferów. Budowanie z dostępnych materiałów miniaturowych namiotów łowców reniferów (*Stanowisko archeologiczne z epoki kamienia*).
5. Omówienie charakterystycznych cech sucharów oraz roślinności i świata zwierząt z nimi związanych (*Suchar II*).
6. Poszukiwanie i obserwacja organizmów wodnych – obserwacje „gołym” okiem większych organizmów oraz przy użyciu lupy mniejszych bezkręgowców (*Suchar II, Jezioro Czarne* - plaża).
7. Konkurs na znalezienie w terenie jak największej liczby gatunków przedstawionych na tablicach edukacyjnych – praca grupowa (*Poznajemy drzewa i krzewy*).
8. Obserwacje ptaków przez lornetki oraz omówienie przez nauczyciela poszczególnych gatunków ptaków wodnych występujących w parku (*Jezioro Czarne* – plaża).
9. Wykład na temat życia wybranych gatunków zwierząt oraz sposobów, w jaki sposób zaspokajają potrzeby życiowe, np. zdobywają wodę i pokarm, znajdują miejsce schronienia itp. (*Jezioro Czarne* – plaża).
10. Zabawa w *Szukanie przedmiotów*, nawiązująca do radzenia sobie zwierząt przy

- znajdywaniu niezbędnych składników potrzebnych do życia (*Jezioro Czarne* – plaża).
11. Zgromadzone wcześniej przedmioty (8-10 szt.), np. latarka, kubek, garnek itp. należy schować w terenie – w wyznaczonym miejscu. Dzielimy uczniów na dwie grupy, którym dajemy spis przedmiotów, które mają znaleźć w terenie. Dzieci chodzą całą grupą. Jeśli znajdą przedmiot nie należący do nich, nic nie mówią. Grupa, która znajdzie pierwsza swoje przedmioty, wygrywa.
  12. Rozmowa o lesie jako o miejscu zamieszkania i schronienia różnych gatunków zwierząt (skraj lasu).
  13. Zabawa ruchowa w *Zmień swoje miejsce* - nawiązanie do chronienia się zwierząt przed atakującymi drapieżnikami. Zawodnicy (oprócz dwóch) ustawiają się przy pniach drzew. Dwoch zawodników pozostaje wolnych (nie stawiają się przy drzewach). Na sygnał jeden zaczyna uciekać (ofiara - drobne zwierzę), drugi gonić (drapieżnik). Aby nie zostać schwytanym, uciekający staje przy drzewie, przy którym stoi inny zawodnik i lekko uderza go w ramię. Wtedy tamten dalej ucieka, a ten zostaje przy drzewie itd. Gdy goniący dotknie uciekającego następuje zamiana. Nikt nie wygrywa.
  14. Opowiadanie o pszczołach, dla których zostały wzniesione gliniane konstrukcje. Przypomnienie bajki o pszczołce Mai (dzieciom, które oglądały wznowienia w telewizji lub serial na kasetach).
  15. Inscenizacja – przedstawianie przez dzieci scen z życia dziko żyjących gatunków pszczoł lub poszczególnych postaci występujących w bajce i niektórych scen z życia jej bohaterów. Reagowanie przez nauczyciela na zachowania bohaterów niezgodne z rzeczywistym zachowaniem. Tłumaczenie różnic. Próba zaśpiewania piosenki z *Pszczółki Mai* (dla dzieci znających serial).
  16. Krzyżówka *Las* i *Suchary* – karta pracy.
  17. Oznaczanie drzew, które dzieci widziały po drodze – przy pomocy nauczyciela (arkusze z suszonymi liśćmi drzew lub rysunki liści) – załącznik 1.
  18. Szukanie nazw gatunkowych ptaków, przy pomocy nauczyciela, w przewodnikach do oznaczania roślin i zwierząt na wycieczce.
  19. Próby policzenia poznanych gatunków roślin i zwierząt (poprzez dodawanie liczby gatunków zaobserwowanych w poszczególnych miejscach).
  20. Podsumowanie pracy uczniów podczas wspólnych rozmów.

Literatura:

- Kamiński M., Krzysztofiak A., Krzysztofiak L., *Ścieżka edukacyjna Suchary*, Wigierski Park Narodowy, Krzywe 1997.
- Praca zbiorowa, *Poznaj przyrodę Wigierskiego Parku Narodowego*, Wigierski Park Narodowy, Krzywe 2003.
- Wójcik E., *Raz, dwa, trzy baba-jaga patrzy. Gry i zabawy dla dzieci i młodzieży*. Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna Adam, Warszawa 2000.
- Zaborowski Z., *Ścieżka przyrodniczo-archeologiczna Las*, Wigierski Park Narodowy, Krzywe 1997.

Maria Maliszewska
Zespół Szkół w Kaletniku

Krzyżówka Las i Suchary

1. Zwierzęta, które niegdyś tędy wędrowały.
2. Pospolity ptak naszych lasów. Często przylatuje też do karmników i uwielbia słoninkę.
3. Z wielkim zacięciem w drzewa stuka.
4. Zwierzę w parku bardzo znane, mające spłaszczony ogon i będące świetnym inżynierem.
5. Tegoż znanego zwierzęcia mieszkanie.
6. Rośnie w mokrych lasach, żółty jak kurczątka, zaś nazwą przypominający kaczkę.
7. Duże drzewo, które dożywa nawet do 1000 lat, możesz go spotkać na ścieżce LAS.
8. Używana często na przetwory, ma czerwone owoce i rośnie na torfowiskach.
9. Pozyskiwana niegdyś często z drzew sosnowych, używana m.in. do produkcji klejów.
10. Gatunek ptaka pasujący do powiedzenia „wybiera się jak ..... za morze”.

1.			4						
2.	1								
3.									
4.									
5.		6							
6.		3							
7.									
8.							7		
9.									
10.	5			2					

Rozwiązaniem krzyżówki będzie budynek na terenie Wigierskiego Parku Narodowego, do którego możemy wybrać się po naszych zajęciach terenowych.

Odpowiedzi do krzyżówki:

renifery, sikorka, dzięcioł, bóbr, żeremie, kaczeniec, dąb, żurawina, żywica, sójka. Hasło: skansen.

Załącznik 1

